

מסורת הש"ס

(א) ויבין כי ע"ש
(ב) עתה ליל עט: על
הלילה (ג) ונליל עט: סוף
(ד) נליל עט: ע"ש
אלו אבות, (ה) נליל: עט: סוף.
ע"ש לקמן: ב"ק ב, (בבבבות
ג, (ג) ופי' מומח' חותי
החתן, (ד) לקמן ק"ה,
(ה) נליל ב: נשבעות ה"ה,
(ו) לקמן ע"ד: (ז) ודף ק"ה,
(ח) ודף ע"ד: (ט) לקמן ע"ה,
(י) ע"ש מיי"ט ד"ה והעשה
שפי"ו, (י"א) ובפיקודי דף נ"א.

הגהות הב"ח

(א) נ"ב רבא אחר פטור
דהא לא קמיטין: (ב) שם
מחילי לא מיידיקא: (ג)
(א) שם משמ' לה דידע
לאיסורא דשבת ודע לה
לאיסור מלאכות: (ד) הו"פ
ד"ה אלף ופי' גל חולין
ונמלכת אחרת והיא של
קדשים ופי' מלש זה ומלש
מומח' אחר ולא: (ה) בא"ד
בזמ' מלש כגון הבא על
הזכר והביא עליו וזכר
הזכר על הנשמה, י"ב ע"י
פקד ד' מומח' ד"ד:

לעו"ר ש"י

קריש"ר, להחיר (ס"ב) או
אריג לחותין,
אוריד"ר, להשתח' לערוך
את חותי השתי לקראת
האריגה,
לע"ש, נירם (ניר כמן
ע"ש בתקנ"א אריגה, שבו
השתי עובר).

רבינו הגאון

והזכיר לפרק פירוק
אחר משום דקשיא דלא
מיתוקמא סיפא דהא
מתניתין בב"ז אוקמי הכי,
ירוש' בב"ז דקמי' בשבת
שוחט בהעלם א', ושה
חייב ב' משא"כ בע"ז,
שאם יזבח וקיסר ויטק
בהעלם א' אינו חייב אלא
אחת כ"ר אמר, אבל סיפא
דקמי' בשאר מצות שנג
בלא מתכוין חייב משא"כ
בשבת דפטור, בשאר מצות
דלאו כ"ר היא, והיכי דמי
כגון שהיה סבור שהוא
שומן ואכלו ונמצא חלב,
כגון זה בשאר מצות
הוא דחייב, אבל בשבת
כי האי גונא נתכוין
לחתוך בתלוש וחתכו
ונמצא דמחויב לקרקע
פטור, ודחי אביי ואמר
לא כי האי גונא לעולם
אימא לך חייב, והיכי דמי
שנג בלא מתכוין ובשאר
מצות חייב ובשבת פטור,
כגון שנתכוין בהעלם דרוק
וברעו ונמצא חלב, שאפי"ט
שלא נתכוין לאכילה דחייב
בשאר מצות, ובשבת
כה"ג נתכוין לחתכה
דבר תלוש והביהו ונמצא
שחתכו מן המחויב [ספרין].
אבל אם נתכוין לחתכה
בעלמא חייב, (כגון) [וכ"ש]
בשאר מצות אם נתכוין
לאכילה בעלמא חייב,
וכד' נתמן דאמר המתעסק
בתלובין ושיעורו אפי"ט
שלא נתכוין חייב שכבר

כלל גדול פרק שביעי שבת

ע"ג

עין משפט
נר מצוה

כ ו מ"י פ"ב מהלכות
שגגות הלכה:
כ ו ב מ"י פ"א מהלכות:
שבת הלכה ט:
כ ו ג מ"י פ"ו מהלכות
שבת הלכה א סג
למין פ"ה

מוסף רש"י

ידידע לה לשבת במאי.
הלא נכילין עג, כספורי עגל
ליט' מלאכות מומח' (ע"י)
בתחומין, דלעין
בקיבין (ס"ה).

מוסף תוספות

א. במתניתין, מוס' הלא"ש.
ב. מתיר ע"מ לקשור, פסקין
הלא"ש פ"ו כ' ג, וקטר חד
כלומר, רש"י ט' א, כמו
הוא, רש"י ט' ה, דאי לא
שהיה ליה למפרך הוא
מתיר שלא ע"מ לקשור
הוא, רש"י ט' ז, ע"י
א. פ"סוף, מוס' הלא"ש.

רבינו הגאון

והנה, והמתעסק בשבת
פטור מלאכת מחשבת
אסרה תורה, ור' יוחנן
התם בפרק ארבע מיתות
דכתיב גזא דמתניתין
קמיא, דהא ואמר ליה פוק
תני לביא, וכל מתניתין
דלא מיתוקמא רש"י וסיפא
בחד טעמא לאו מתניתין
תירצתהו, ר' יוחנן
לשעמיה דאמר בסוף פרק
המפקיד מאן דמרגם לי
חבית אליבא דחד גזא
מובילתא מאני בתריה לוקי
סבורא, מתכוין לזרוק ב'
זרוק ד' אמות, (רבא)
[רבא] אמר חייב [פטור]
אביי אמר [פטור] [חייב],
פשוטה היא, ומקשינן
לרבא מתניתין דקמי'
ארבעים חסר אחת, ואמר
ר' יוחנן עלה שאם עשאן
כולם בהעלם אחד חייב
על כל אחת ואחת, ולא
משכחת כחאי גונא דחייב
בכולן אלא בודין שבת
ושגגת מלאכות, בשלמא
לאביי אמר כי האי גונא
חייב [כ"ר], [וקא טעה]
בשיעורין כגון זריקת ב'
אמות זריקת ד', וכגונא
בהן, אלא לרבא דאמר כל
כה"ג פטור היכי משכחת
[לה], בודין [שבת] ושגגת
מלאכה, הניחא אליבא דר'
יוחנן דאמר כיון ששנג
בכרת אפי"ט שהידי בלאו
משכחת לה ידידע דאיסור
השבת בלאו, אלא לר"ל
דאמר עד שישנג בלאו
וכרת היכי משכחת לה,
ושנין ידידע דלא בתחומין
ואליבא דר' יוחנן עקיבא כמו
אליבא דר' יוחנן פשוטה
היא, אלא אפילו לרש"י
לקיש כיון דסבר אביי
למשכחון למקטע האיסור
בשגגת איסורו ונדמין לו כל
האיסור חייב, כגון המתכוין
לזרוק ב' אמות שתין מקצת
איסורו כי האיסור ד' אמות,
ונתכוין לזרוק שתים מתוך
ארבע (גזירות) [ונודמין]
לו שרוק ד' חייב, מוקים
את השבת באיסור מלאכות
וידידע [בשיעורו] [בכולן],
ושנג בלאו בשיעור,
אבות מלאכות ארבעים
חסר אחת.

דסבור שומן הוא ואכלו. והיינו דשגג דסבור שומן הוא ולא נתכוין
לאכול חלב וחייב. ואף על פי דמתעסק הוא לרצח דהא לא מתכוין
לאכילת איסור חייב דאמר שמואל בכריתות (פ"ד דף ט"ז): כחלצין
ועריות מתעסק חייב שכן נהנה אכל
קיימנא לדידיה דאמר נתכוין לחתוך
את התלוש וחתך את המחויב פטור:
ואיני, אמר לך לעולם כי האי גונא
אף בשבת חייב ללאו מתעסק הוא
והיכי דמי מתעסק דשאר מצות
חייב קסבר רוק הוא שהיה חלב
נימוח וזלעו ללא איכוין לאכילה
דרוק לאו זכר אכילה הוא אלא זליעה
דמצי (אי"ו) עד זלעו רוקי ועלמה
זכר אכילה דהא לא איכוין לאכילה
ודכוותיה לזכר דפטור נתכוין
להגביה ועלמה זכר חמורה: דהא
לא איכוין לזריקה דאיסור, והא
שנג בשבת או במלאכה אכל זה אינו
שנג לא בשבת ולא במלאכות אלא
מתעסק בזכר אחד של היתר ועלמה
זכר איסור: וליכא, לאיפלוגי
זכולה אף על גב דדמי להדדי:
דאזכר ללא טרסי לא מודיק, וזה
שנתכוין לשמים זרוק ארבע נעשית
מחשבתו דהא יש ככלל ד' שמים
הלכך לאו מתעסק הוא: דלא איכוין
לזריקה דארבע, וזכר מהני לא
שם זריקה עלה: אכל כסבור רש"י
הוא וכו'. דנתכוין לזריקה גמורה:
משכחת לה, להאי שנשכחה מותר
כל הלכות שבת ממנו ואפילו הכי
חשיבא ליה כזדון שבת ושגגת
מלאכות לחיוביה אכל חדא כגון ידידע
ליה לשבת באיסורין ועשה בשיעורין
שנתכוין לפחות מנשיעור ועשה
כשיעור לזכרון יש שיעור: אלא לרצח
דאמר פטור היכי משכחת לה.

אלא לאו רישא בעכו"ם וסיפא בשאר
מצות ושנג בלא מתכוין בשאר מצות
ה"ד דסבור דשומן הוא ואכלו משא"כ בשבת
דפטור דנתכוון לחתוך את התלוש וחתך את
המחויב פטור ואביי שנג בלא מתכוין ה"ד
דסבור רוק הוא ובלעו משא"כ בשבת
דפטור דנתכוון להגביה את התלוש וחתך
את המחויב פטור אבל נתכוון לחתוך את
התלוש וחתך את המחויב חייב: איתמר
נתכוון לזרוק שתים זרוק ארבע רבא
אמר פטור אביי אמר חייב רבא אמר פטור
דלא קמיכוין לזריקה דארבע אביי אמר
חייב דהא קמיכוין לזריקה בעלמא כסבור
רשות היחיד ונמצאת רשות הרבים רבא
אמר פטור ואביי אמר חייב רבא אמר פטור
דהא לא מיכוין לזריקה דאיסורא ואביי אמר
חייב דהא קא מיכוין לזריקה בעלמא וצריכא
דאי אשמעינן קמייתא בההוא קאמר רבא
דהא לא קמיכוין לחתיכה דאיסורא אבל
נתכוון לזרוק שתים זרוק ארבע דארבע בלא
תרתי לא ר' מיוזקא ליה אימא מודה ליה לאביי
ואי אשמעינן בהא בהא קאמר רבא דהא
לא קמיכוין לזריקה דארבע אבל כסבור רש"י
ונמצא רש"י דמתכוין לזריקה דארבע אימא
מודי ליה לאביי צריכא ר' תנן אבות מלאכות
ארבעים חסר אחת והוינן בה מנינא למה
לי וא"ר יוחנן שאת עשאן כולם בהעלם אחד
חייב על כל אחת ואחת בשלמא לאביי
דאמר כי האי גונא חייב משכחת לה ידידע
דאיסורא שבת וידע לה איסור מלאכות וקא
טעה בשיעורין אלא לרבא דאמר פטור היכי
משכחת לה בודין שבת ושגגת מלאכות
הניחא אי סבר לה כ' יוחנן דאמר כיון
ששנג בכרת אפי"ט שהידי בלאו משכחת
לה ידידע לה לשבת בלאו אלא אי סבר
לה כרשב"ל דאמר עד שישנג בלאו וכרת
ידידע לה לשבת במאי ידידע לה בתחומין
ואליבא דר"ע: מתני' אבות מלאכות
ארבעים חסר אחת הזורע והחורש והקוצר
והמעמר והדש והזורה הבורר הטוחן והמרקד
והלש והאופה הגוזז את הצמר המלבנו
והמנפצו והצובעו והטווה והמיסך והעושה
שתי בתי גירין והאורג שני חוטין והפוצע
שני חוטין הקושר והמתיר והתופר שתי
תפירות הקורע על מגת לתפור [שתי תפירות]
הצד צבי השוחטו והמפשיטו המולחו

אלא לאו רישא בעכו"ם וסיפא בשאר
מצות ושנג בלא מתכוין בשאר מצות
ה"ד דסבור דשומן הוא ואכלו משא"כ בשבת
דפטור דנתכוון לחתוך את התלוש וחתך את
המחויב פטור ואביי שנג בלא מתכוין ה"ד
דסבור רוק הוא ובלעו משא"כ בשבת
דפטור דנתכוון להגביה את התלוש וחתך
את המחויב פטור אבל נתכוון לחתוך את
התלוש וחתך את המחויב חייב: איתמר
נתכוון לזרוק שתים זרוק ארבע רבא
אמר פטור אביי אמר חייב רבא אמר פטור
דלא קמיכוין לזריקה דארבע אביי אמר
חייב דהא קמיכוין לזריקה בעלמא כסבור
רשות היחיד ונמצאת רשות הרבים רבא
אמר פטור ואביי אמר חייב רבא אמר פטור
דהא לא מיכוין לזריקה דאיסורא ואביי אמר
חייב דהא קא מיכוין לזריקה בעלמא וצריכא
דאי אשמעינן קמייתא בההוא קאמר רבא
דהא לא קמיכוין לחתיכה דאיסורא אבל
נתכוון לזרוק שתים זרוק ארבע דארבע בלא
תרתי לא ר' מיוזקא ליה אימא מודה ליה לאביי
ואי אשמעינן בהא בהא קאמר רבא דהא
לא קמיכוין לזריקה דארבע אבל כסבור רש"י
ונמצא רש"י דמתכוין לזריקה דארבע אימא
מודי ליה לאביי צריכא ר' תנן אבות מלאכות
ארבעים חסר אחת והוינן בה מנינא למה
לי וא"ר יוחנן שאת עשאן כולם בהעלם אחד
חייב על כל אחת ואחת בשלמא לאביי
דאמר כי האי גונא חייב משכחת לה ידידע
דאיסורא שבת וידע לה איסור מלאכות וקא
טעה בשיעורין אלא לרבא דאמר פטור היכי
משכחת לה בודין שבת ושגגת מלאכות
הניחא אי סבר לה כ' יוחנן דאמר כיון
ששנג בכרת אפי"ט שהידי בלאו משכחת
לה ידידע לה לשבת בלאו אלא אי סבר
לה כרשב"ל דאמר עד שישנג בלאו וכרת
ידידע לה לשבת במאי ידידע לה בתחומין
ואליבא דר"ע: מתני' אבות מלאכות
ארבעים חסר אחת הזורע והחורש והקוצר
והמעמר והדש והזורה הבורר הטוחן והמרקד
והלש והאופה הגוזז את הצמר המלבנו
והמנפצו והצובעו והטווה והמיסך והעושה
שתי בתי גירין והאורג שני חוטין והפוצע
שני חוטין הקושר והמתיר והתופר שתי
תפירות הקורע על מגת לתפור [שתי תפירות]
הצד צבי השוחטו והמפשיטו המולחו
והמעבד את עורו והממחקו והמחתכו הכותב על
מגת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה בפטיש
המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:
גמ'

העושה שני בתי גירין, זריק
לפרש למה פירש כלן
וזכורג' וזכורג' ותופר וזכורג'
שיעור טפי מזשאר:
הקושר והמתיר, ז"ע אי
מייחייב צמתי' שלל
על מגת לקשור אי לא ומדלל מני ליה
דמתי מוחק ע"מ לכחוד אין לדקדק
דהכי נמי לא קמי' סותר ע"מ לזנות
וצפ' צמה מליקין (לעיל לא): אמרינן
דהדיא דזעינן סותר ע"מ לזנות ולפי
מה שפירש רש"י בגמרא (דף ע"ד):
דאי מתרמי ליה תרי קיטרי צנדי
הדדי צמתי חוטין זה אלל זה שרי ח"ל
ומניח ח"ד משמע דמייחייב צלל על
מנת לקשור ולשון קטר לא משמע
כפירושו אלא ר"ח פירש וכן משמע
צירושלמי ס' כשפסק חוטו צמתי מקומות
ונקשר ממירין צ' הקשרים ומשליכין
לחוף האלמנה וחוזרין וקשרין שמי
הראשית זה צנה ואין צו אלל קשר אי
ולפי זה משמע דזעי צמתי ע"מ
לקשור והא דלא מני ליה צמתי וצסומר
פירשתי צפרק צ' (דף לא: ד"ה וסותם):
מכתי

המעבד את עורו והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על
מגת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש
המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:
גמ'

לקמן צפרק האורג': הפועל. מנתק. פעמים שש צמתי חוטין יותר מדאי ומנתק מהן ומקלישן לזרוק. והני כולהו ממיסך ואילין עד קושר ומתיר שייכי
ציריעות. ולקמן מפרש מאי קושר ומאי מתיר איכא: ומופר וקורע. ציריעות הוא: על מגת לפפור. פעמים שהנגז עגול ואינו יכול לתפורו יפה אפי"ט
קורעו כדפרש בגמרא אלא קורע שלא לתפור לא הי צמסקן: הלא אס' חלצי. וכל מלאכת עורו ויבנת בתחשים למשכן בעזרותיהן: המולחו. לעור:
ממחקו. מגרר שער: מחספו. מקלעו וממחקו לרצועות וסנדלים: כופס ומוחק. לקמן (דף ק"ב): מפרש למאי מייציא למשכן שכן רושמינן על
קרשי המשכן לידע איזו צן וזוג וכותב אות צו ואות צו ומוחק פעמים טעמה: מכנה ומציער. צאש שחתם הדוד של סממנין: מכה
צפטיש. הוא גמר כל מלאכה שכן אומן מכה צקורסם על הסדן להחליקו בגמר מלאכה ושמתינן נמי לא מייחייב ליה אלל בגמר מלאכה: